

Ιακώβου Νεασκητιώτη “Εγκωμιαστικός Λόγος στους Βατοπαιδινούς αγίους”

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=96186>]

Στη συνέχεια παραθέτουμε δύο παραδείγματα, στα οποία η σύγκριση μεταξύ αποσπασμάτων του Υπομνήματος περί των Ζωγραφιτών οσιομαρτύρων με τον Εγκωμιαστικό Λόγο στους Βατοπαιδινούς αγίους αποκαλύπτει τον Ιάκωβο Νεασκητιώτη ως τον συντάκτη και του δεύτερου έργου:

1)

«Δίκαιον ουν και πρόπον ετησίους ιεροτελεστίαις και αγιστίαις τιμάν, και ύμνοις εγκωμίων γεραίρειν, και εν αριθμώ των αγίων καταλέγειν από του νυν και εις το εξής, καν άχρι τούδε παρά των προ ημών αμελήθησαν πάντες οί τε οσίως και εν αθλήσει υπέρ της ευσεβούς ομολογίας τελειωθέντες πατέρες ημών. Ότι αν υπέρ ενός δικαίου εγκωμιαζομένου ευφρανθήσονται λαοί, πολλώ μάλλον πολλών και τοσούτων και τηλικούτων αγίων τιμωμένων, υπερευφρανθήσονται πάντες»[7].

«Δίκαιον ουν και πρόπον ετησίους ιεροτελεστίαις και αγιστίαις τιμάν αυτούς, και εν ύμνοις εγκωμίων καταγεραίρειν, και εν αριθμώ των αγίων καταλέγειν αυτούς, αν και άχρι του νυν παρά των προ ημών αμελήθησαν. Διότι αν υπέρ ενός δικαίου εγκωμιαζομένου ευφρανθήσονται λαοί, πολλώ μάλλον πολλών και τοσούτων και τηλικούτων οσιοάθλων αγίων τιμωμένων, υπερευφρανθήσονται πάντες»[8].

2)

«ας τους μιμηθώμεν λοιπόν εις την ταπείνωσιν, πραότητα, υπακοήν, εγκράτειαν, προσευχήν, αγρυπνίαν, και εις την προς τον Θεόν και πλησίον αγάπην, και εξαιρέτως εις τον ζήλον της ορθοδοξίας, και απλώς εις όλας τας αρετάς. Και αν ούτως τους μιμούμεθα, θέλουσι βέβαια και αυτοί μας γνωρίζειν διά τέκνα τους, και συγκοινοβιάτας κατόχους αυτών, και θέλουσι μας βοηθείν, και υπερασπίζονται εις κάθε κατεπείγουσαν χρείαν ημών και περίστασιν, ευρισκόμενοι έτοιμοι όταν τους επικαλεσθώμεν, και να ικετεύωσι την μακαρίαν και ζωαρχικήν Τριάδα, όπως εις μέν την παρούσαν ζωήν χαρίζει ημίν υγείαν, ευζωίαν, μακρότητα ημερών και πάντα τα προς σωτηρίαν αιτήματα, λαμβάνοντες δαψιλεστάτην χάριν της αμοιβής, με την άφεσιν των πλημμελημάτων, με την χάριν των ιαμάτων εκ των ακενώτων πηγών της θείας χάριτος, και διά της ειρηνικής ενταύθα ζωής, προς την εκείσε μετενεχθώμεν ειρήνην, την μόνιμόν τε και αστασίαστον. Εν Χριστώ Ιησού τω Κυρίω ημών τη αληθινή των σωζομένων ειρήνην τε και χρηστότητι...»[9].

«αν ούτω τους μιμηθώμεν κατά την ταπείνωσιν δηλαδή, πραότητα, υπακοήν,

εγκράτειαν, προσευχήν, αγρυπνίαν, και εις την προς τον Θεόν και πλησίον αγάπην, και εις τον ζήλον του ευσεβούς φρονήματος, και απλώς εις όλας τας αρετάς, θέλουσι βέβαια και αυτοί γνωρίζειν ημάς διά τέκνα των, και συγκοινοβιάτας κατόχους αυτών, και θέλουσι μας βοηθείν, και υπερασπίζονται εις πάσαν κατεπείγουσαν ημών ανάγκην και περίστασιν, ευρισκόμενοι έτοιμοι όταν τους επικαλεσθώμεν, και να ικετεύωσι την μακαρίαν και ζωαρχικήν Τριάδα υπέρ ημών, του επιβραβεύειν, εν μέν τον παρόντι βίω χαρίζειν ημίν υγείαν, ευζωίαν, μακροβιότητα και πάντα τα προς σωτηρίαν αιτήματα, λαμβάνοντες χάριν δαφιλεστάτην της αμοιβής, με την άφεσιν των πλημμελημάτων, και ιαμάτων την ακένωτον δωρεάν, εν [δε] τη μελλούση αξιωθώμεν της αλήκτου εκείνης τρυφής και αϊδίου μακαριότητος συν αυτοίς ευφραινόμενοι. Έν Χριστώ τω Κυρίω ημών τη αληθινή των σωζομένων ειρήνην τε και χρηστότητι...»[10].

Δεν σώζεται κωδικογραφικό σημείωμα στο τμήμα αυτό του ιδιόγραφου κώδικα Αγ. Παντελεήμονος 731 του Ιακώβου, από το οποίο θα πληροφορούμασταν για το έτος συγγραφής του Εγκωμιαστικού Λόγου, αν και στον κώδικα, όπως διαπιστώσαμε παραπάνω, είναι συσταχωμένα έργα των ετών 1834, 1841 και 1846. Έν τούτοις, η μνεία της ανεύρεσης των ιερών λειψάνων του οσίου Ευδοκίμου του Νέου, που συνέβη στη μονή Βατοπαιδίου μεταξύ 1ης και 4ης Οκτωβρίου του 1840, μας δίνει το *terminus post quem* του έργου.

Ο Εγκωμιαστικός και Διηγηματικός Λόγος για τους Βατοπαιδινούς Αγίους, που ουσιαστικά αποτελεί ένα βατοπαιδινό αγιολόγιο, αποτελεί συνοπτική καταγραφή των «ουρανοφρόνων θείων ανδρών και θεσπεσίων Πατέρων», των «κατά διαφόρους χρόνους διαπρεψάντων, και αρεταίς παντοίαις διαλαμψάντων» στην «περίβλεπτον» μονή Βατοπαιδίου[11]. Από την προσφώνηση, «Ευλόγησον Πάτερ», που ακολουθεί την επιγραφή του Λόγου, συνάγεται ότι το έργο προορίσθηκε να αναγινώσκεται είτε στην εκκλησία είτε στην τράπεζα, κατά τη μνήμη των αγίων αυτών.

Ο Λόγος αρχίζει με τυπικό για έργα του Ιακώβου προοίμιο, στο οποίο, μέσα από παράθεση αποσπασμάτων του αποστόλου Παύλου και Πατέρων της Εκκλησίας (Μεγάλου Βασιλείου, Γρηγορίου του Θεολόγου) υπογραμμίζεται εμφαντικά η ανάγκη να επαινούνται από το πλήρωμα της Εκκλησίας οι Άγιοι, επειδή «ο περί τα καλά έπαινος τους ραθυμωτέρους εγείρειν πέφυκε, και παρακινείν εις ζήλον και μίμησιν των αυτών, τους δε φιλοπονωτέρους ακμαιοτέρους εργάζεσθαι»[12]. Στη συνέχεια, ο συντάκτης αναφέρει τους λόγους για τους οποίους κρίθηκε αναγκαίο το να θεσπιστεί κοινός εορτασμός των αγίων της μονής Βατοπαιδίου, μετά μάλιστα τη φανέρωση των ιερών λειψάνων του οσίου Ευδοκίμου του Βατοπαιδινού, που συνέβη στις μέρες του, όπως σημειώνει, γεγονός που, κατ' αυτόν, δηλώνει ότι

έπρεπε να εορτάζονται κοινώς, σε μία μέρα, τόσο οι γνωστοί και επώνυμοι άγιοι της Μονής όσο και οι «ανώνυμοι και παντελώς άγνωστοι», μια που για τόσα χρόνια υπήρχε ένας τόσο μεγάλος άγιος που παρέμενε χωρίς την πρέπουσα τιμή.

[Συνεχίζεται]

7. Κώδ. Αγ. Παντελεήμονος 731, σ. 75.
8. Κώδ. Ζωγράφου 145-35, σ. 54.
9. Κώδ. Αγ. Παντελεήμονος 731, σ. 92.
10. Κώδ. Ζωγράφου 145-35, σ. 54.
11. Γενικά για τους Αγίους αυτούς βλ. Προσκυνητάριον Μονής Βατοπαιδίου. ΛΑΖΑΡΟΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΣ, Οι Άγιοι της μονής Βατοπαιδίου. ΜΩΥΣΗΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ, Βατοπαιδινό Συναξάρι. Ο ΙΔΙΟΣ, Οι άγιοι της μονής Βατοπεδίου. ΜΑΡΤΖΕΛΟΣ, Οι Άγιοι της μονής Βατοπαιδίου.
12. Κώδ. Αγ. Παντελεήμονος 731, σ. 74.